

Петро Пуцентайло

Обґрунтування розвитку підприємницької діяльності

В умовах перехідної економіки одним з головних факторів створення повноцінного ринкового середовища є формування та розвиток підприємництва в даний час. Його економічні та правові основи тільки формуються. Наукова розробка пов'язаних з цим питань, а також узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду підприємництва в певній мірі відстає від бурхливо-прогресуючої практики. Існуючий негативний стан посилюється не тільки недоліком досвіду, знань, відсутністю організуючих основ, а нерідко й елементарного порядку.

Кризові явища та процеси в сфері підприємництва, що проявляються останнім часом пов'язані з нестійкою динамікою чисельності підприємств і зайнятих на них робітників, нераціонально сформованою структурою виробництва, як в галузевому так і в регіональному плані, а також з суттєвою, на наш погляд, в сучасних умовах «тінізацією» та криміналізацією всіх сфер діяльності підприємництва. «Втеча» дрібних підприємців з сфери виробництва та інвестицій дають нам всі підстави для висновку про некерованість та хаотичний характер становлення важливого сектора сучасної української економіки. Можна припустити, що причини цього-не тільки в обмеженості фінансових коштів, які виділяються на підтримку підприємництва, особливо малого, але відсутності добре розвинутої інфраструктури.

Існують більш серйозні підстави, серед яких можна виділити нерозвиненість стратегії та здійснення на практиці підтримки малого бізнесу, невиявленість відповідних галузевих, та інших пріоритетів, невідглаженість механізмів зворотнього зв'язку та послідовність моніторингу.

Удосконалення підприємницької діяльності-шлях виходу з кризи, стабілізації народного господарства, подальшого економічного та соціального розвитку кожного регіону держави. Саме тому раціональна організація виробництва, ефективне використання наявного виробничого та науково-технічного потенціалу, трудових і природних ресурсів, залучення людей в сферу підприємництва та економічна мотивація їх праці допоможуть зміцнити економіку і на цій основі підвищити рівень життя населення.

Таким чином, в умовах перехідної економіки одним з головних факторів створення повноцінного ринкового середовища є формування та розвиток підприємництва. Підприємець завжди прагне до максимізації свого прибутку, так як його матеріальне багатство залежить від доходів, котрі приносить його фірма. Проте, отримуючи прибуток для себе, підприємець виробляє необхідні для суспільства товари, роботи та послуги, створює нові сегменти ринку, нові робочі місця, залучаючи тим самим всіх суб'єктів господарської діяльності. Він є покупцем товарів, робіт та послуг, створених іншими і платить відповідні податки.

Завдяки підприємництву в економіці спостерігається принципово нове явище-систематичний інноваційний процес, в межах якого здійснюється пошук

та вивчення нових можливостей задоволення людських потреб. Таким чином, чим більше в країні підприємств, що намагаються отримати вигоду і успішно отримують її шляхом втілення інновацій, котрі пов'язані з комерційним ринком, тим є багатшим суспільство.

На нашу думку, підприємництво слід розглядати не в вузькому змісті «як діяльність на отримання прибутку», а як процес особистісного та системного самооновлення та самоорганізації через втілення в життя ідей по створенню нових або розвитку діючих підприємств різних сфер діяльності та форм власності. В ході цього процесу індивідууми та організації взаємодіють з середовищем їх функціонування в межах динамічного балансу суперечливих економічних та соціальних інтересів учасників цього процесу.

Отже, підприємницька діяльність-це особливий вид бізнесу. Його метою є дотримання не прибутку взагалі, а надприбутку, тобто підприємницького заходу.

Останній є результатом реалізації надзвичайних природних здібностей підприємця на виключно раціональному поєднанні факторів виробництва, котрий засновано на інноваційній діяльності. Використовуючи в своїй діяльності фактори виробництва, він їх вдало поєднуючи і комбінуючи, раціонально використовує та організовує працю. В результаті індивідуальні витрати виробництва у підприємця нижче суспільних на базі котрих встановлюється ринкова ціна. Для успішної діяльності підприємець максимально ефективно використовує маркетинг та менеджмент.

Справжній підприємець вбачається постаттю доволі значущою, надзвичайно корисною та неординарною. Це, як правило, людина дуже динамічна, повна енергії та руху; вона рішуче та сміливо захоплює ініціативу у свої руки, успішно веде справу що призводить до ефективної віддачі власних коштів та залучених ресурсів. Підприємець володіє необмеженим правом в господарських діях та рішеннях. Він остаточно формує, визначає та втілює в життя філософію, поведінку, стратегію і тактику виробничої структури.

За рахунок цього він отримує більше прибутку, ніж суб'єкти ринку. «Мотив,- зазначає Л.Мізес,- це якраз той чинник, який змушує бізнесмеа найефективнішим чином забезпечувати виробництво тих товарів, що їх бажають використовувати споживачі».

Останнє висловлювання вимагає деякого пояснення. Підприємницький дохід є певною платою за виконання підприємцем його функціональних обов'язків. А він, в свою чергу прямо залежить від ефективності господарювання, пошуку та використання інноваційної діяльності. Намагаючись отримати дохід, підприємець не обмежується лише

цим спонукальним мотивом. Він значну увагу звертає оволодінню міцними позиціями фірми на ринку, перспективами збереження та подальшого розвитку своєї діяльності, соціальної самореалізації своїх прагнень та здібностей.

З вище наведеного, можна припустити, що підприємництво-це вид діяльності людей, що мають схильність до ділового сприйняття оточуючого середовища, активності, пошуку та раціоналізації нових сфер прикладання своїх сил та прагнень. В Україні кількість осіб, яким притаманна така властивість стає дедалі більшою.

В повсякденному житті до підприємців відносять усіх, хто займається бізнесом, торгівлею, хоча це не так. Підприємцями є ті ділові особи, чия поведінка на ринку відрізняється пошуковим характером. Головним для нього є організація, динамічність розвитку, новаторство, підприємливість тощо.

Останнім часом в розвинутих країнах спостерігається бум підприємництва. Все більше людей залучається до бізнесу. Якщо в 50-ті рр. В США щорічно реєструвалося в середньому приблизно 130 тисяч фірм, в 60-ті – 220, в 70-ті – 350, то в 80-90-ті – до 600 тисяч.

Як правило, атквізації підприємництву сприяє насамперед технічний прогрес, що уможливило використання новітніх досягнень науки і техніки людиною, без спеціальних та необхідних для цього знань та навичок, тобто такого, що сприяє їх індивідуальне використання. Прогрес підприємництва прямо пов'язаний з ускладненням індивідуальних та суспільних потреб людей. Сьогодні, як відомо, чимала кількість нових ідей народжується та перетворюється в інновації саме в середніх та дрібних фірмах, де є особливо відчутним дух підприємництва. В США в таких фірмах в порівнянні з великими появляються (відносно числа зайнятих в них) в 2-2,5 рази більше нових ідей.

Як нам відомо, дрібний бізнес дав значний поштовх розвитку підприємництва, став його рушійною силою. Він і сьогодні є тим середовищем, котре активно «підживлює» та розповсюджує підприємливість, без якої не може бути повноцінної ринкової економіки. В країнах ринкової економіки в дрібному бізнесі зосереджено від 45 до 80% працюючих в промисловості. Це в свою чергу підвищує ефективність виробництва, сприяє зайнятості населення, є джерелом конкуренції.

Практика стверджує, що ринок – це не легке життя. Тут принципово інші економічні відносини. Закони ринку рівноважні природнім законам. Їх дія-потужний стимул підприємництва і розвиток економіки, за умови правильного та раціонального використання законів. Проте ринкова стихія володіє потужною руйнівною силою і може звести нанівець зусилля окремих підприємців та суспільства в цілому. Таким чином, ринок і насамперед підприємництво, повинні регулюватися.

Для регулюванні підприємництва слід виробити напрямки її подальшої діяльності. Стає необхідним глибоко прорахована та детально розроблена програма соціально-економічного розвитку. В ній слід звернути увагу на конкретні заходи з реалізації: соціальної, структурної, промислової, аграрної політики, інвестиційної та науково-технічної політики, демографічної та політики в області охорони оточуючого середовища.

Питання регулювання підприємництва безпосередньо пов'язані з питанням формування сприятливих умов для його розвитку. Це можна пояснити тим, що підприємництво є однією з складових сучасної економіки, який є дуже вразливим внаслідок таких несприятливих факторів, як циклічні коливання фінансово обмежено, інфляція, надмірні податки тощо.

За цих умов державне регулювання підприємництва може поєднувати суто адміністративно-розпорядчі, обмежувальні методи і стимуляційні, фінансово-економічні.

Як свідчить практика, для перших п'яти-семи років незалежності України характерним було втручання держави в розвиток бізнесу не на основі органічного поєднання державного та ринкового регулювання, а переважно на основі використання змішаних та перехідних управлінських структур. Не набуло чіткого та логічного завершення використання макроекономічних чинників, котре спрямоване на переваження методів прямого, тобто неекономічного регулювання. Тільки протягом останніх трьох років спосте-

рігається поступове зростання ролі опосередкованих методів ефективного використання підприємницького та інноваційного потенціалів. Таким чином, на сьогоднішньому етапі перехідного періоду до ринку, пріоритетного значення набуває чинник макроекономічних факторів, економічна політика держави щодо підприємницької діяльності.

Згідно з чинним законодавством держава гарантує всім підприємцям, незалежно від обраних ними організаційних форм підприємницької діяльності, рівні можливості для доступу до матеріально-технічних, фінансових, трудових інформаційних, природних та інших ресурсів. Держава законодавчо забезпечує свободу конкуренції між підприємствами, захищає споживачів від проявів несумлінної конкуренції та монополізму в різних сферах підприємницької діяльності.

Таким чином розвиток підприємництва сприяє трудовій активності людей, зупиненню падіння та зростанню обсягу виробництва, зміцненню економіки та життєвого рівня населення. Все це може бути здійснено за активного та максимального використання наявних можливостей, компетентної організації бізнесу та державному регулюванні підприємницької діяльності та економіки в цілому.

Література

1. Закон України «Про підприємництво» від 7 лютого 1991 року. 2. Ахмедуев А. Предпринимательство в регионе: условия развития и государственное регулирование. // Экономист. – 1994. №12. 3. Бликов А. Развитие предпринимательства. // Экономист. – 1993. №6. 4. Покропивний С.Ф., Колот В.М. Підприємництво: стратегія, організація, ефективність: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 1998. – 352 с. 5. Сизоненко В.О. Підприємництво: Підручник. – К.: Вікар 1999. – 438 с. 6. Тисукова В. Предпринимательство как форма реализации отношений собственности. // Бизнесинформ. – 1998. – №16.

Анотація

Створення повноцінного ринкового середовища розглядається через призму факторів, головним з яких є формування та розвиток підприємництва.

Annotation

Formation of valuable market surrounding is viewed through the prism of factors, the main of which is the development of enterprise.